

## GONDOLATOK EGY LEHETSÉGES FOLYAMATRÓL EGY PERIFÉRIA FŐVÁROS SZÜLETÉSE: LYON?

Jacques Caillosse:

*Réflexions sur un processus aléatoire.*

*L'émergence d'une capitale périphérique: Lyon? — Revue du droit public et de la science politique en France et à l'étranger, 1980. N°—6.*

A grenoblei közjogász professzor Jacques Caillosse látszólag térben és tartalmában is túlünk távoli kérdést feszeget, vajon melyek az indítékai és esélyei Lyonnak a „nemzetközi fővárossá” válásra. A cikkből azonban kiderül, hogy az esélylatolgatás nem a konkrét városi sajátosságokra helyezi a hangsúlyt, hanem Lyon példája nagyon is általános európai fejlődési trendek találkozási pontjaként jelenik meg, s számunkra sem tanulság nélküli.

A tanulmány az európai integráció kihívásához, a nemzetállami határok fellazulásához kapcsolja a nagyvárosok új területi stratégiáinak kialakulását, a hagyományos centrum-periféria viszonyok felbomlását, s így azok adminisztratív kezelését szolgáló formák megújulását is. A tradicionálisan egyetlen hatalmi centrumú Franciaország nagyvárosai (így Lyon is) napjainkban központi funkciókról „álmodhatnak”, egy-egy európai régió „fővárosaként”. A nagyvárosok ezen ambícióit Lyon alpolgármestere így fogalmazta meg: „Nem létezik erős régió, ha nincs a centrumában egy életerős, nagyteljesítményű város”. Az európai piac csak egy lényegesen decentralizáltabb és rugalmasabb európai térben képes kialakulni. Az egész a részek erejétől függ, a régi egycentrumú térfelfogást felváltja a decentrumok sokasága, amely egészséges versenyben áll egymással. A decentralizáció felértékeli a lokalitást, amelynek adminisztratív,

irányítási következményei számtalan problémát vetnek fel. A decentralizáció elmentmondásos, „fájdalmas” folyamata különösen jól nyomon kísérhető Franciaországban.

A lokalitás felértékelése, illetve maga a decentralizáció felülről mozdított folyamat volt, erős baloldali befolyással, amelynek célja a központi állam krízishelyzetének feloldása, s így legitimációjának megerősítése. A folyamatot a megerősödő állam akár vissza is fordíthatná — jegyzi meg a szerző — ha a megyék, régiók aktivitása nyomán 1982-től nem teremtdtek volna meg a hatalommegosztás alkotmányos feltételei. Mára a helyi közösségek, különösen a városok ambíciói, mozgalmi, öntudata olyan gyökereket eresztett a térben, a helyi kapcsolatrendszerekben, amelyeket adminisztratív centralizációval elvágni nem lehet.

Különösen jelentőssé vált a városok versenye, a térségi marketing, amelynek következtében az adminisztratív szemléletű helyi kormányzatok maguk is vállalkozókká váltak. A helyi elit, gazdaság, társadalom szoros érdek-közössége formálódott ki a tér „image”-nek fejlesztésében.

A versenyben azok a városok és régióik értékelődnek fel, amelyek kedvező kommunikációs feltételekkel rendelkeznek, ahol megtehető a kutatási központok és a modern vállalatok összekapcsolódása, s ahol bizto-

sítható a nagyvárosi funkciók (tudományos-financiális, gazdasági) szinergiája.

Ahhoz, hogy a versengő és támogatott növekedési pólusok rovására a rurális perifériák leszakadása ne gyorsuljon fel, ki kell alakítani a városok és régiójuk szoros együttműködésének formáit, érdekközösségük jogi és gazdasági feltételeit. Franciaországban ezt a célt szolgálja az ún. városközösség, amely Lyon környékén is kialakult La Courly néven. Lyon és szűkebb régiójának 55 községe megőrizte identitását, ugyanakkor együttműködésük lényegesen hatékonyabbá válhatott ebben a keretben.

A fővárosi fölényt ledolgozó „kiegyensúlyozó” konstrukció nyolc nagyvárosi régióra próbálja áthelyezni a központi funkciókat.

A reform folyamatos, egyelőre nem minden városközösségnek van ilyen privilegizált szerepköre. A három legnagyobb város (Párizs, Lyon, Marseille) pedig képviseleti kerületekre is tagolódik.

A szerző számára a tanulmány további részében elsősorban az a kibontandó probléma, hogy Lyon és régiója az országon belüli decentrum funkcionál, hogyan léphet a nemzetközi porondra, s hogyan veheti fel a versenyt a konkurens európai nagyvárosokkal. A magyarországi helyzet viszont még az első probléma megoldásában is bőven hagy kívánnivalót maga után. Ha megfigyeljük a szerző gondolatmenetét, akkor láthatjuk, hogy kiindulópontja a decentralizáció igénylése, — mégpedig a lokalitások identitásának megőrzése mellett — a régiók megerősödése formájában. A régiók megerősödésének az alkotmányjogi feltételeken túl gazdasági, infrastrukturális, szociológiai tényezői vannak, s ami különösen fontos; biztosítani kell a régióközpont nagyváros és a régió kisebb településeinek szolidaritását.

A magyarországi nagyvárosok, mint potenciális régióközpontok, szinte mindegyik felté-

tel híján vannak. Közjogilag privilégiumaik nincsenek, legfeljebb többletfeladataik, régiójukkal való szolidaritásuk helyett az elszigeteltség jellemző rájuk. Nemcsak a „megyei jog” szerencsétlen intézményesítéséről van szó, hanem arról, hogy szinte nincs ami ösztönözzön a térbeli integrációra, a regionális funkciók vállalására.

A központi működési és fejlesztési támogatási rendszer — merev egalitarizmusa folytán — érzéketlen a települési-regionális és funkcionális sajátosságokra. Nincs területfejlesztési törvény, tervezési mechanizmus, regionális gazdasági szemlélet, illetve szervezetrendszer, amelyik siettetné, ösztönözné a területi integráció folyamatát. A nagyvárosi önkormányzatok (úgy mint a többi) a helyi gazdasággal, helyi társadalommal sem találták még meg az érdekközösség területeit és formáit.

Miközben tehát be kell lássuk, hogy a régiófejlődés és a nagyvárosi decentrumok léte szorosán egymáshoz tapad, addig nálunk többnyire az atomizálódás, és a konfliktusos jelleg uralkodik el. A központi fejlesztési prioritások a rurális térségek múltban felhalmozódott hátrányait próbálják mérsékelni, s kevés figyelem irányul az innovációt hordozni, befogadni és terjesztetni képes regionális decentrumok fejlődésére. A regionalizmus, vagy akár a megye-kérdés, nem a decentralizáció lehetséges útjaként, hanem a (kis)települési önállóság „ellenségeként” jelenik meg a politikai gondolkodásban. A megyék és nagyvárosok, illetve a „felkapaszkodott” kisebb megyei jogú városok ellenségként, bizalmatlanul tekintenek egymásra, sokszor kicsinyes vagyoni és intézményüzemeltetési vitákkal mérgezve viszonyukat.

Az ország regionális decentralizációja még várat magára, így aztán a nemzetközi dimenziók még távolabbinak tűnnek, s persze cseppet sem ígérkeznek könnyűnek. A nyugati ha-

tárokkal ellentétben Keleten a határok szerepe inkább fokozódik, politikai, etnikai stb. ellentétek nehezítik a nemzetközi regionalizációt.

Mindezek ellenére szakmailag kihívás a területi tudományok számára Közép-Kelet Európában is, hogy megkezdjék a gondolko-

dást az integrálódó Európába belépő magyar régiók és városok hazai és nemzetközi fejlődési esélyeiről, s különösen a régiók és centrumok egymással való szolidaritásáról.

Pálné Kovács Ilona

## CRIME, POLICING AND PLACE — ESSAYS IN ENVIRONMENTAL CRIMINOLOGY.

*D. J. Evans — N. R. Fyfe — D. T. Herbert (eds.):*

Routledge. 1992. London.

A világszerte riasztó méreteket öltő bűnözés komoly feladatot jelent politikusok és bűnüldözők számára egyaránt, s gondoskodik arról, hogy a közvélemény növekvő aggodalma kísérje a térben internacionalizálódó, módszerében csúcstechnológiát alkalmazó bűnözés újabb és újabb rohamát. Különösen érvényes ez hazánkra és az egykori szocialista tábor többi államára, ahol a rendszerváltozás egy pluralista társadalmi berendezkedés mellett a bűnözés számára is új perspektívákat nyitott. Már ezen megfontolásból is kíváncsiságtól fűtött érdeklődéssel vehetjük kezünkbe ezt a tizenhat tanulmányt felsorakoztató kötetet, azt fűrkészve, hogy vajon mit nyújthat a tudomány, még közelebbről a tértudomány, a bűnözés társadalmi, gazdasági hátterének feltárásában.

Amint azt a könyv címe és rövid bevezető gondolata is jelzi, a tizenhat tanulmány mindegyike valamilyen formában arra a kérdésre koncentrál, hogy milyen szabályszerűségek fedezhetők fel a bűnözés, valamint az azt kiváltó tényezők térbeli eloszlásában. Köztudott, hogy a bűnözés területi eloszlására nem

alkalmazható egyetlen univerzális törvényszerűség sem, mint ahogyan a joggyakorlat, a bűnüldözési és bűnmegelőzési módszerek is országról országra változnak. Ezért bizonyult különösen érdekfeszítőnek ez a kötet, melyben a szerzők Észak-Amerika és Európa számos városának példáján keresztül tárják eléink a bűnözéssel kapcsolatos legújabb problémákat. A könyv diszciplináris szempontból is sokrétű, hiszen a szerzők között geográfusokat, szociológusokat és kriminológusokat éppúgy megtalálunk, mint rendőrtisztviselőket.

A kötet három nagy fejezetre tagolódik, melyből az első főleg módszertani kérdésekkel foglalkozik. Az itt olvasható négy tanulmányból érdekes adalékot kaphatunk egyebek mellett a bűnügyi adatnyilvántartás és adatfeldolgozás legújabb problémáiról, a bűnözés térbeli modellezésével kapcsolatos eddigi eredményekről, továbbá a földrajzi információs rendszerek alkalmazási lehetőségéről a bűnözés térbeli terjedésének vizsgálatában.

A második fejezet nyolc esettanulmányt fog egy csokorba, melyek tematikai és földrajzi értelemben is igen széles spektrumot ölelnek